

DATHAIGH OIHDREACHT CHILL DARA

Crannchuir Le h-iontráil

**Chun bheith páirteach i gcrannchur saor in aisce gach mí i 2016, cuir cóip ded' phictiúir daite, le d'ainm agus seoladh agus uimhir ghutháin do chaomhnóir/tuismitheoir chuig:
An tOifigeach Oidhreachta, Comhairle Contae Chill Dara, Áras Chill Dara, Páirc Uí Dhubhuí, An Nás, Co. Chill Dara W91 X77F**

Nó

Ó Eanáir 2016, beidh tú in ann Rua a fháil ar iasacht ó leabharlann ar bith i gCill Dara, agus é a bhreith leat ar do thurais timpeall na h-ionaid Oidhreachta Chill Dara a luaitear sa leabhar seo. Seol chugainn grianghrafanna ó do thurais le Rua, tráth nach déanaí ná 30 Meán Fomhair 2016, agus cuirfear isteach i gcrannchur thú.

.....

Is gníomh de chuid Plean Oidhreachta Contae Chill Dara é seo, á chur i láthair ag Oifig Oidhreachta Chill Dara

Nótaí Buíochais:

Coincheap:

Mario Corrigan agus Pádraig McEvoy

Bun-Ghriangrafanna:

Déaglán de Paor

Dearadh:

Doodlemoose Designs

Téacs:

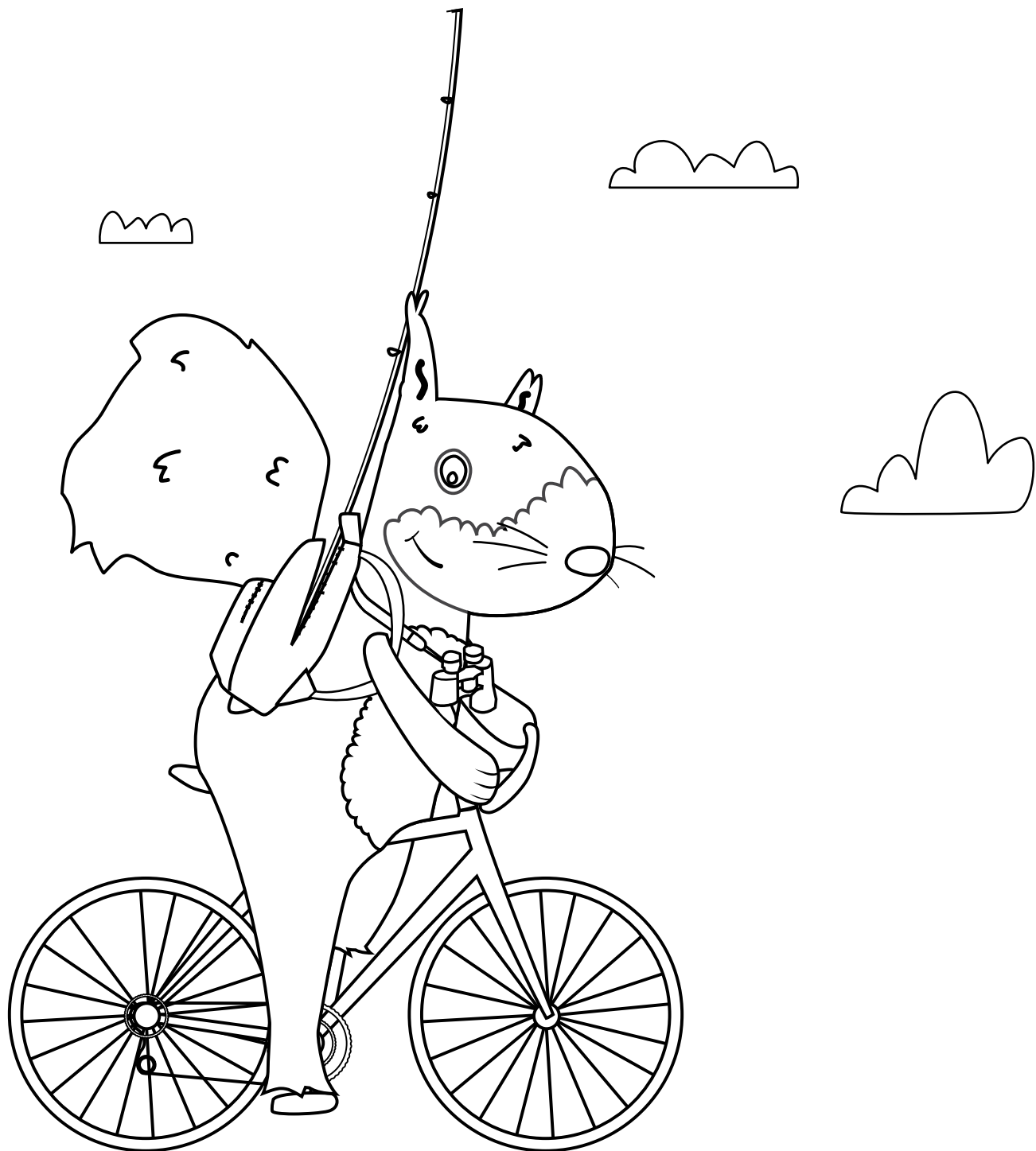
Bridget Loughlin, Oifig Oidhreachta, CCCD

Aistriú go Gaeilge:

Pádraig Ó Lonargáin

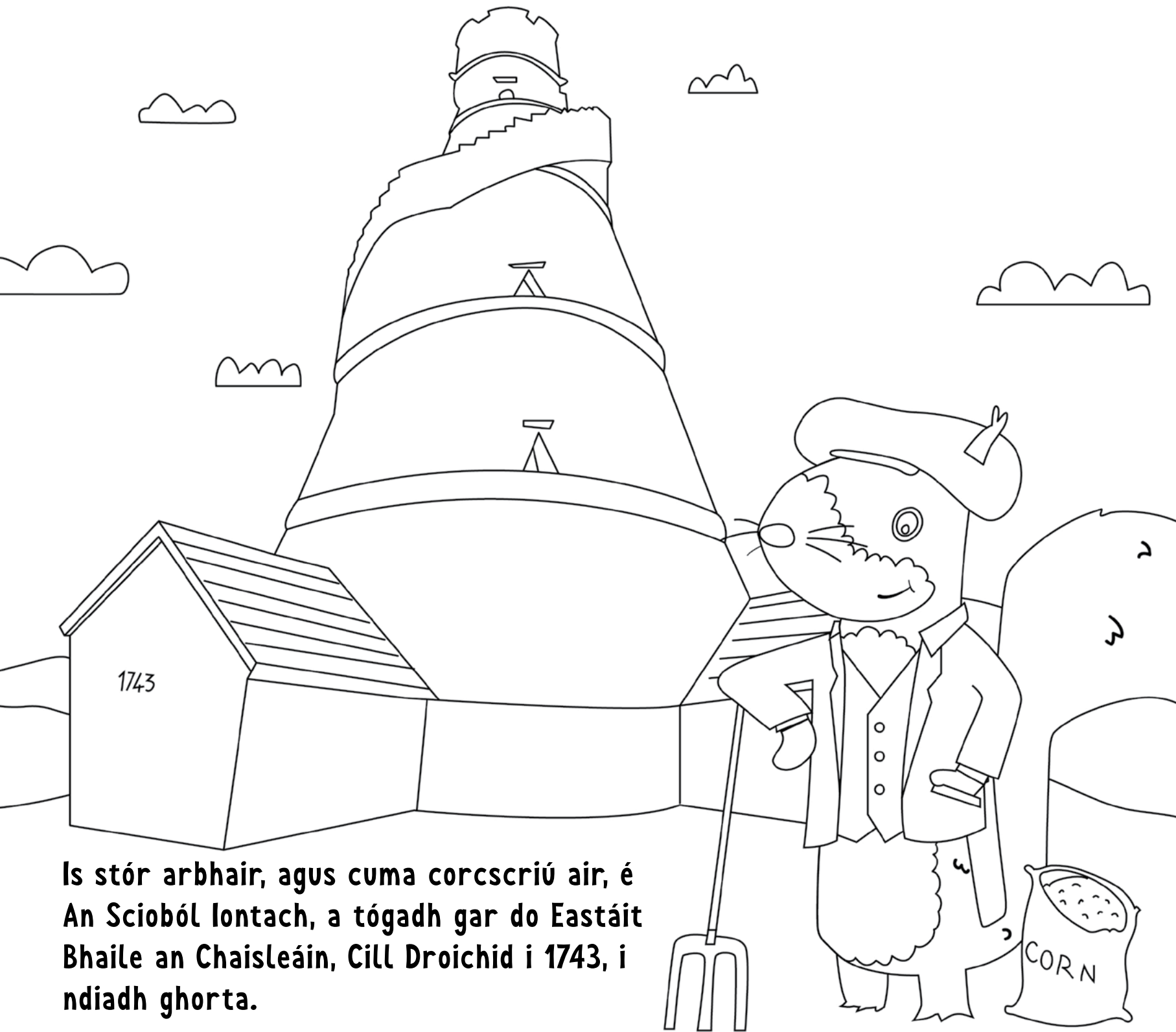
Maoiniú:

Comhairle Contae Chill Dara agus An Chomhairle Oidhreachta

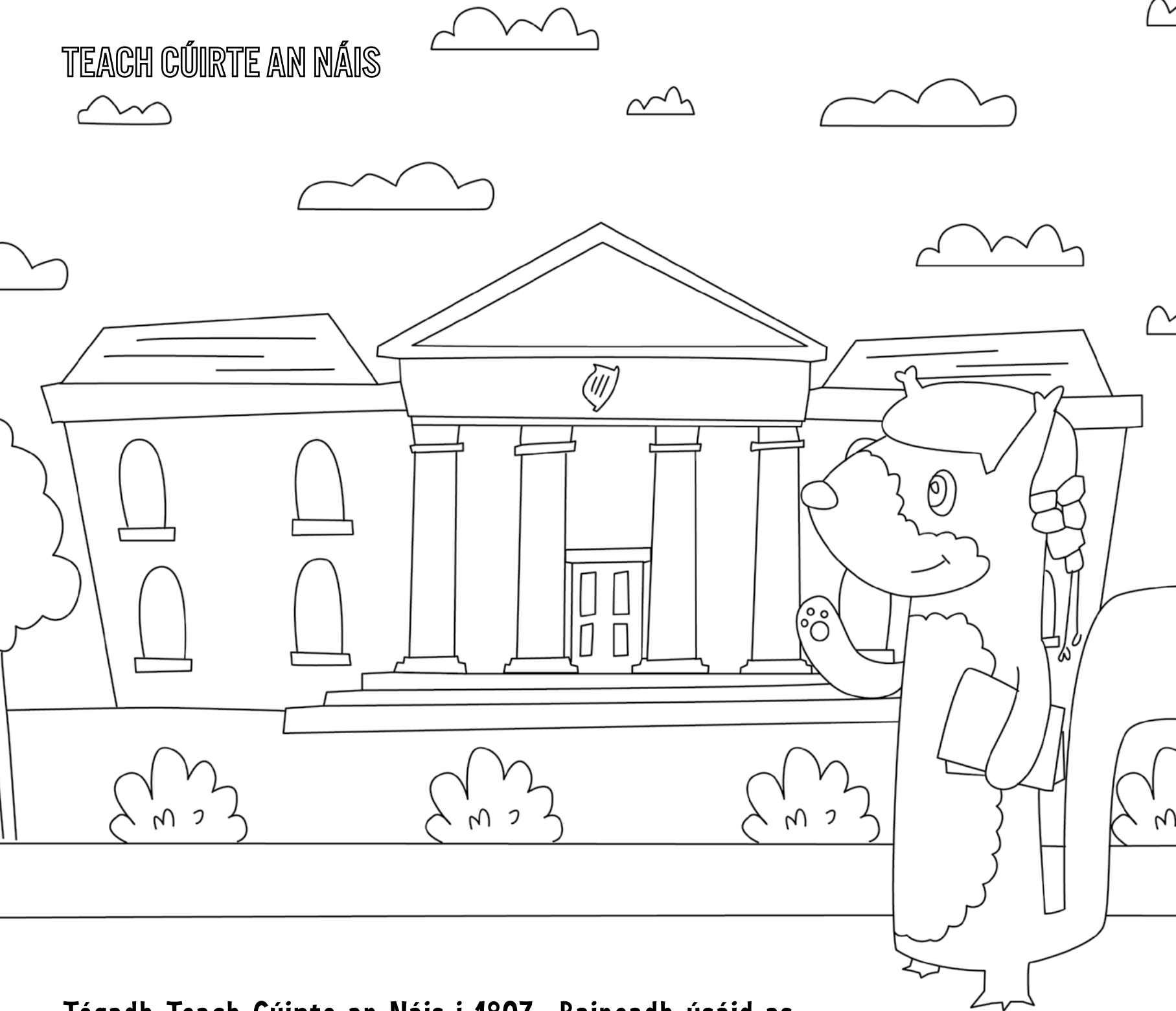
Lean Rua, Seimpín Léitheoireachta na Leabharlainne, ar a thuais timpeall roinnt d'ionaid oidhreacht Chill Dara, agus dathaigh ar do bhealach.

AN SCIOBÓL IONTACH - LÉIM AN BHRADÁIN / CILL DROICHID

Is stór arbhair, agus cuma corcscríú air, é An Scioból Iontach, a tógadh gar do Eastáit Bhaile an Chaisleáin, Cill Droichid i 1743, i ndiadh ghorta.

TEACH CÚIRTE AN NÁIS

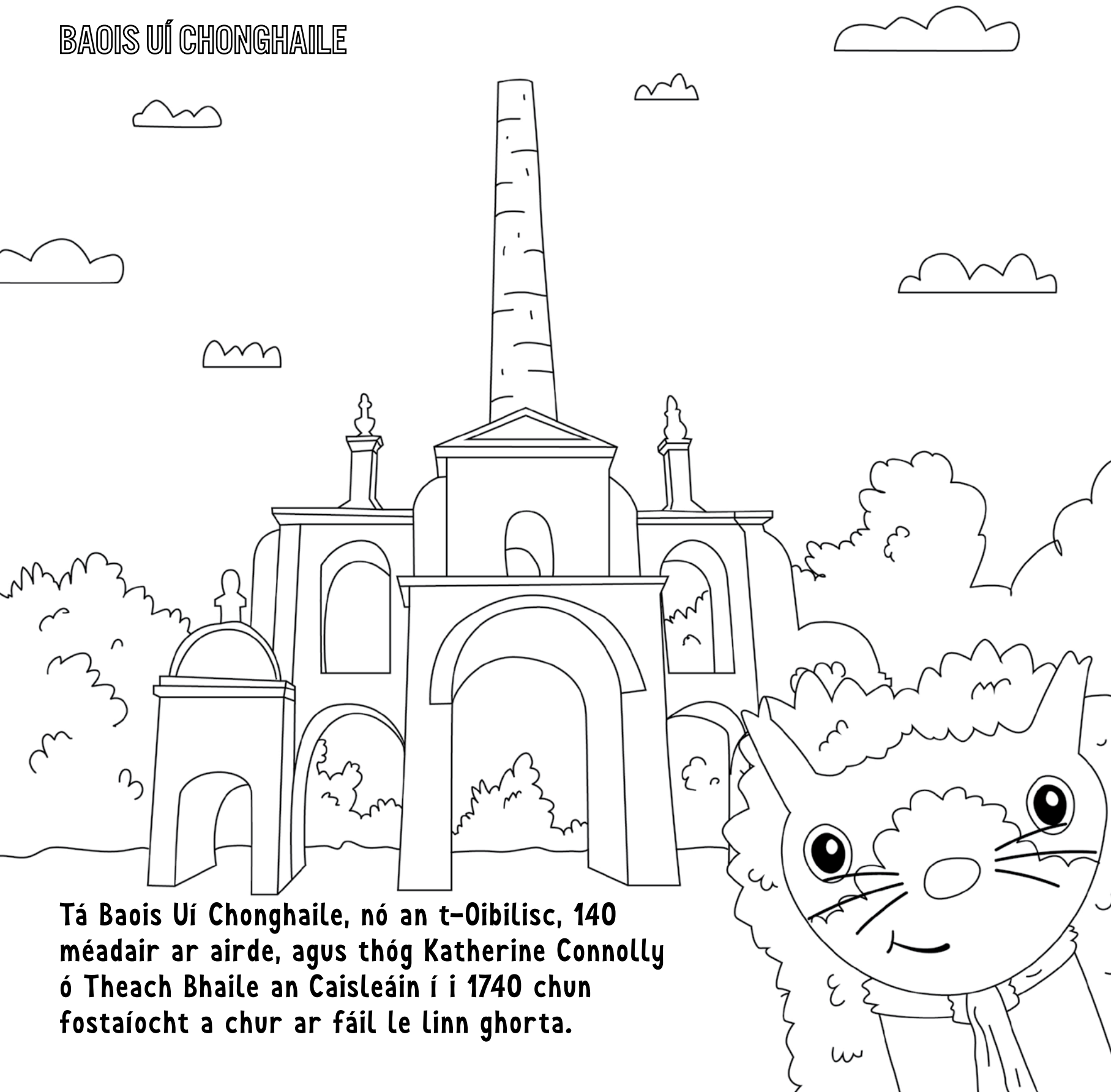
Tógadh Teach Cúirte an Náis i 1807. Baineadh úsáid as an Seomra Cúirte Choiriúil i riar maith scánnáin toisc go bhfuil sé cosúil leis an Old Bailey i Londain.

UAIGH MUCAISE LOCHLANNACH – DÍSEART DIARMADA

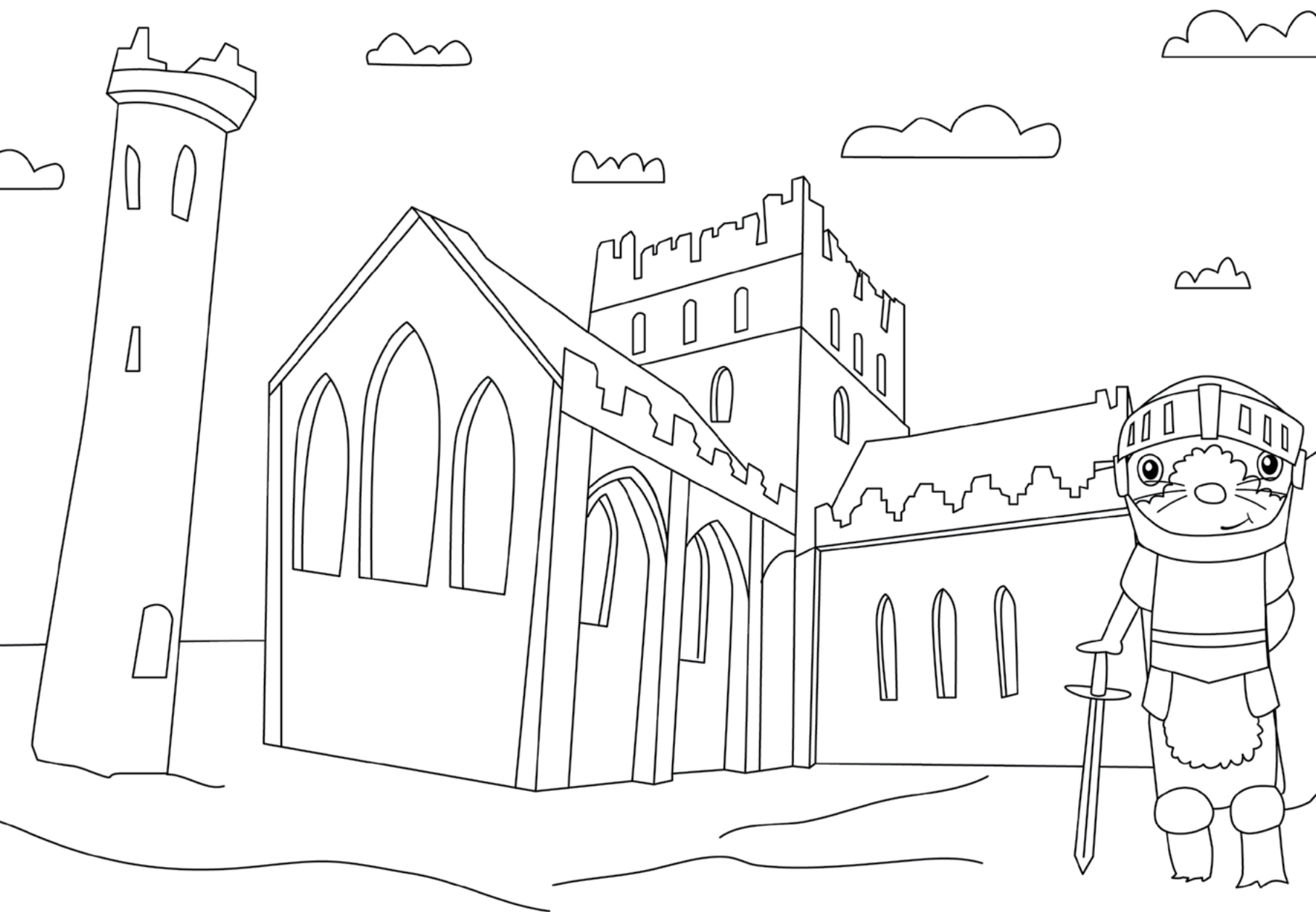
Comharthaíonn an cloch fada seo ionad adhlachta Lochlannach. Tá sé lonnaithe i reilig Eaglaise San Séamais d'Eaglais na hÉireann.

BAOIS UÍ CHONGHAILE

Tá Baois Uí Chonghaile, nó an t-Oibilisc, 140 méadair ar airde, agus thóg Katherine Connolly ó Theach Bhaile an Caisleáin í i 1740 chun fostaíocht a chur ar fáil le linn ghorta.

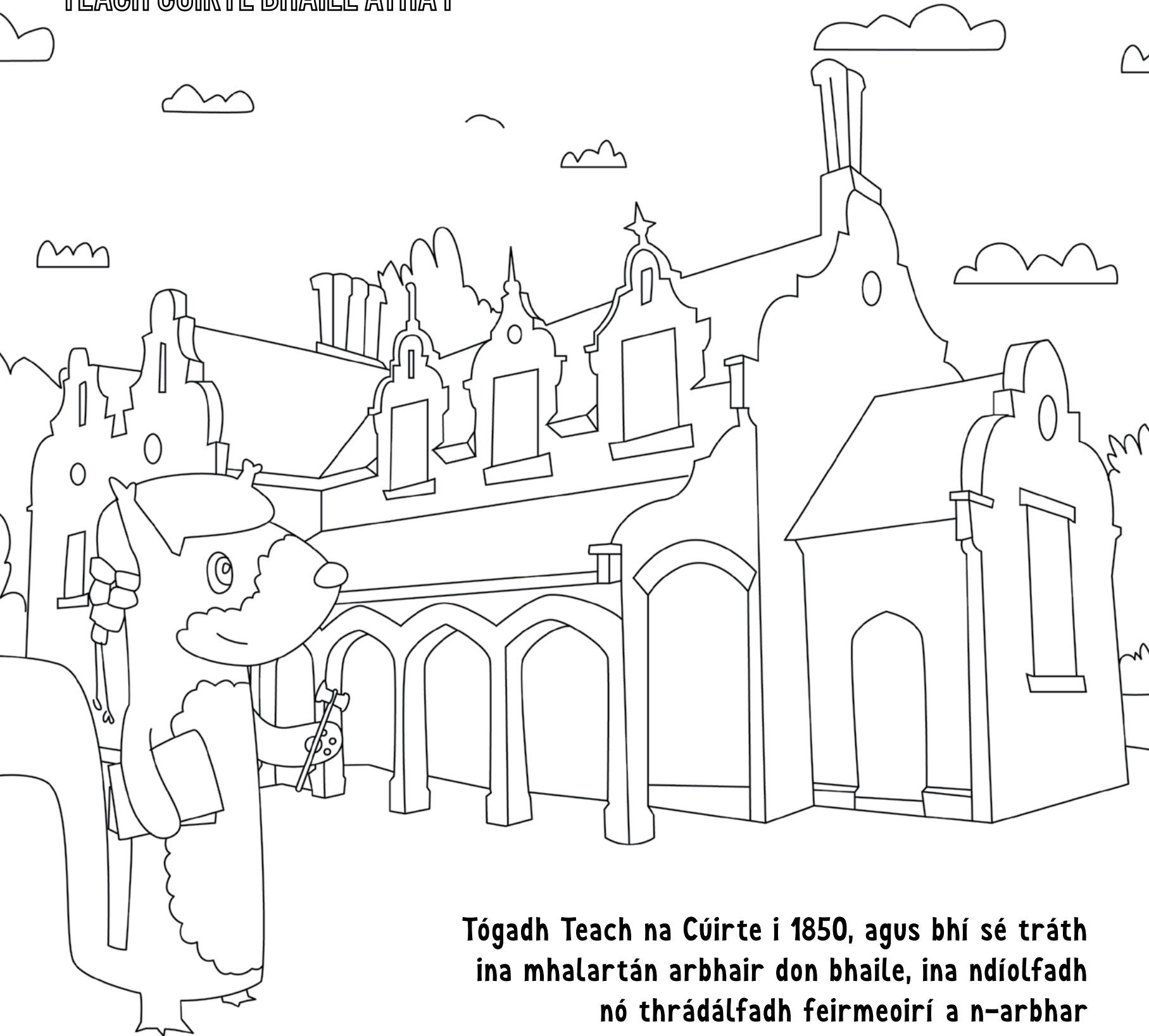
ARDEAGLAIS AGUS CLOIGTHEACH BHAILE CHILL DARA

I 480 AD bhunaigh Naomh Bríd mainistir ar shuíomh na hArdeaglaise. Cill beag a bhí ann ar dtús, tógtha gar do dair mór, agus is as seo a h-ainmníodh Cill Dara.

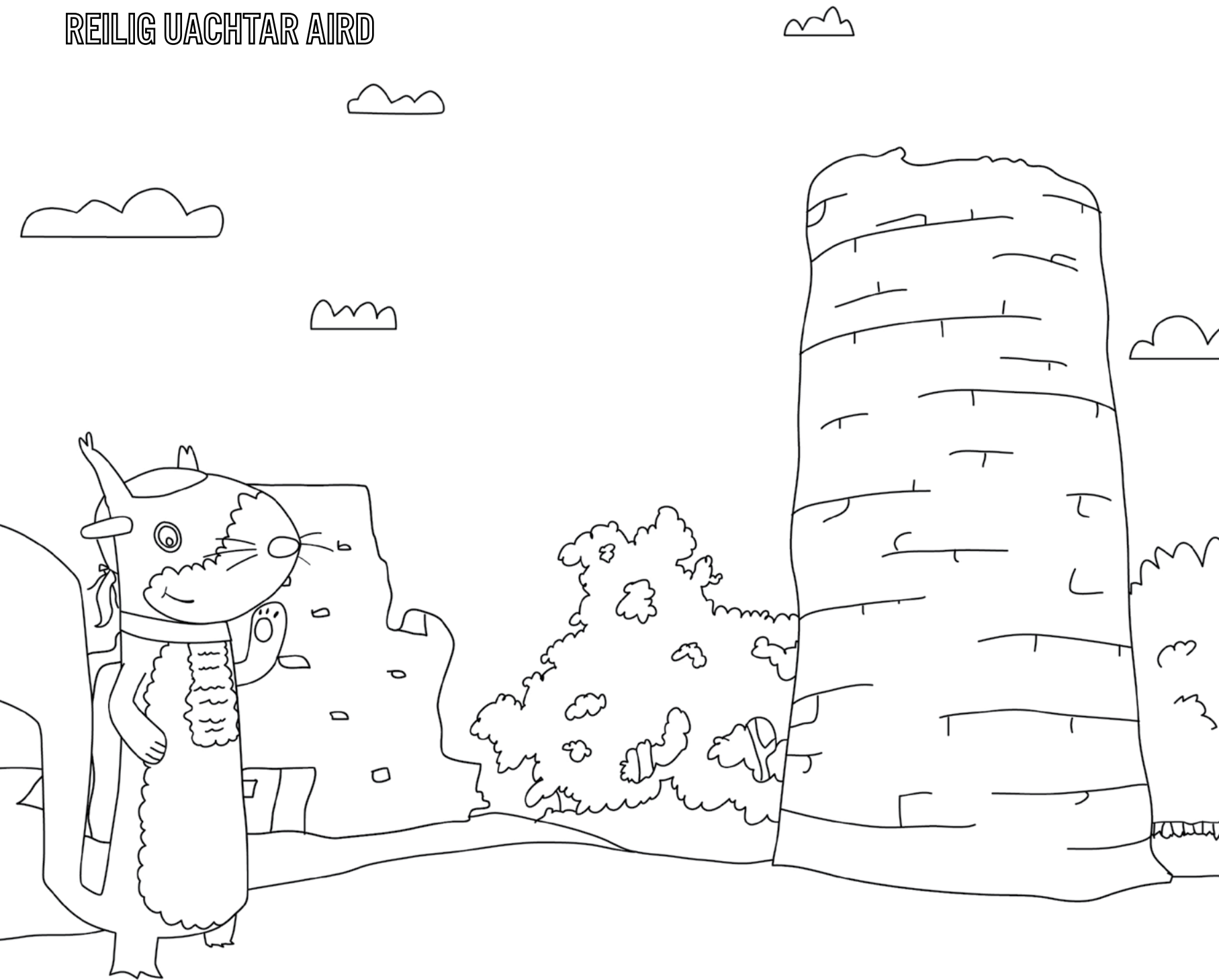

TEACH CÚIRTE BHAILE ÁTHA Í

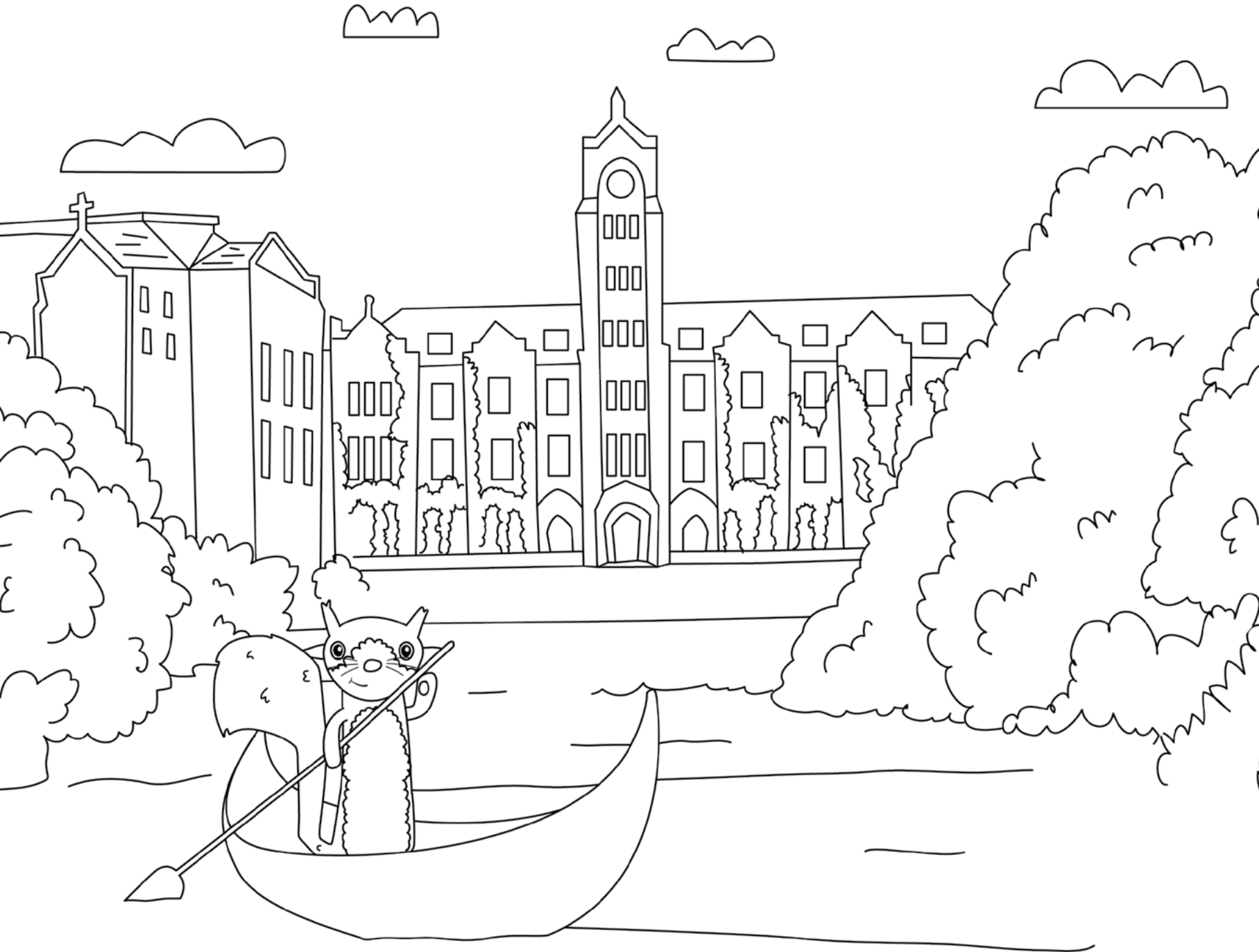
**Tógadh Teach na Cúirte i 1850, agus bhí sé tráth
ina mhalartán arbhair don bhaile, ina ndíolfadh
nó thrádálfadh feirmeoirí a n-arbhar**

REILIG UAGHTAR AIRD

Bhíodh mainistir lonnaithe in Uachtar Aird, agus tá ceann as na cúig cloigthe i gCill Dara anseo. Chomh maith le sin, tá ionad adhlachta an mháisitir- grúdaire Arthur Guinness ann.

AN LIFE AGUS COLÁISTE DHROICHEAD NUA

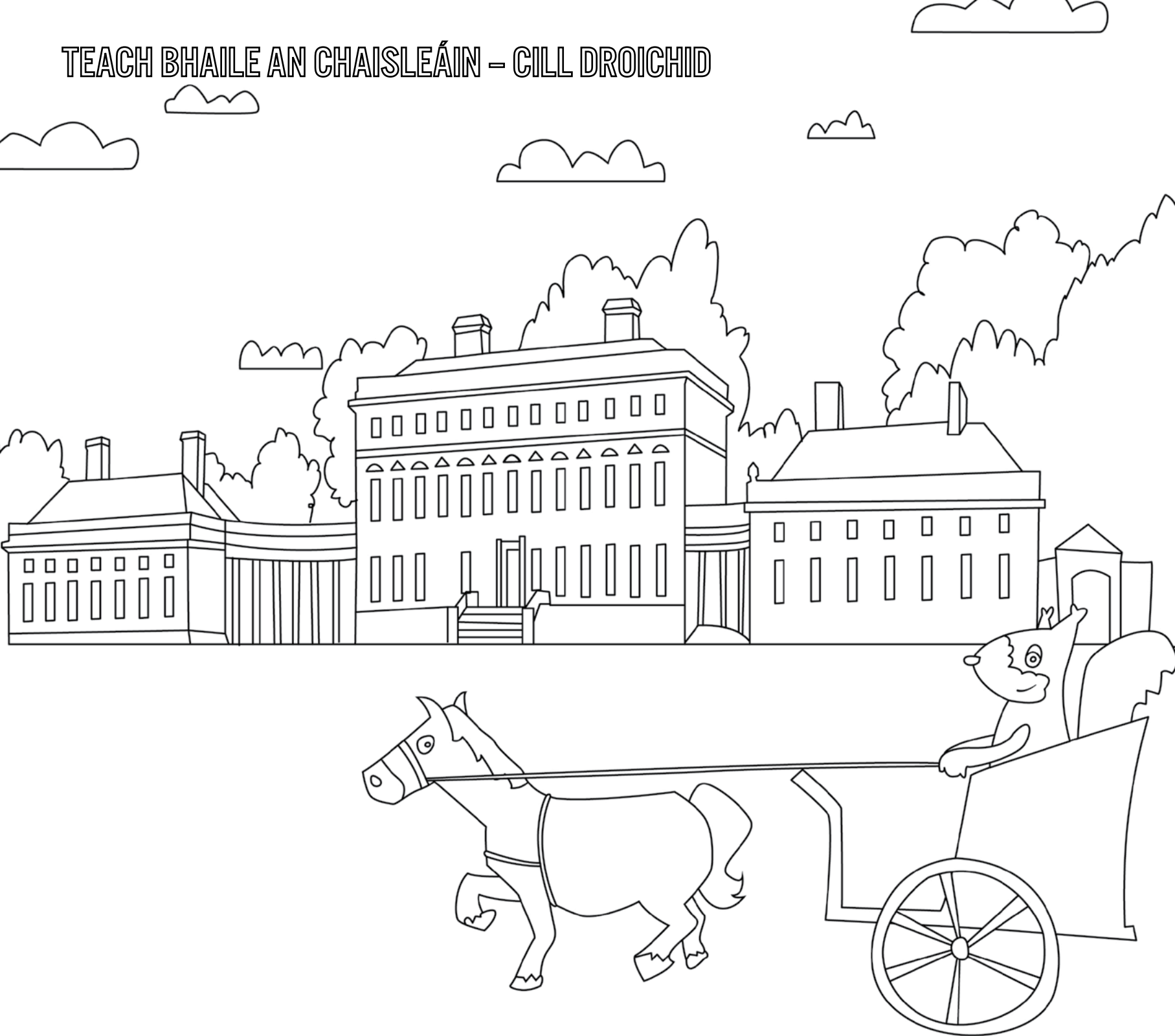
Bhunaigh Doimínigh na hÉireann Coláiste na nDoimíniceach i 1852. Éiríonn an Life i gContae Chill Mhantáin; tá sí 132 km ar a fad, agus ritheann sí trí Chill Dara agus Bhaile Átha Cliath.

ARDCHROS MHAOINE

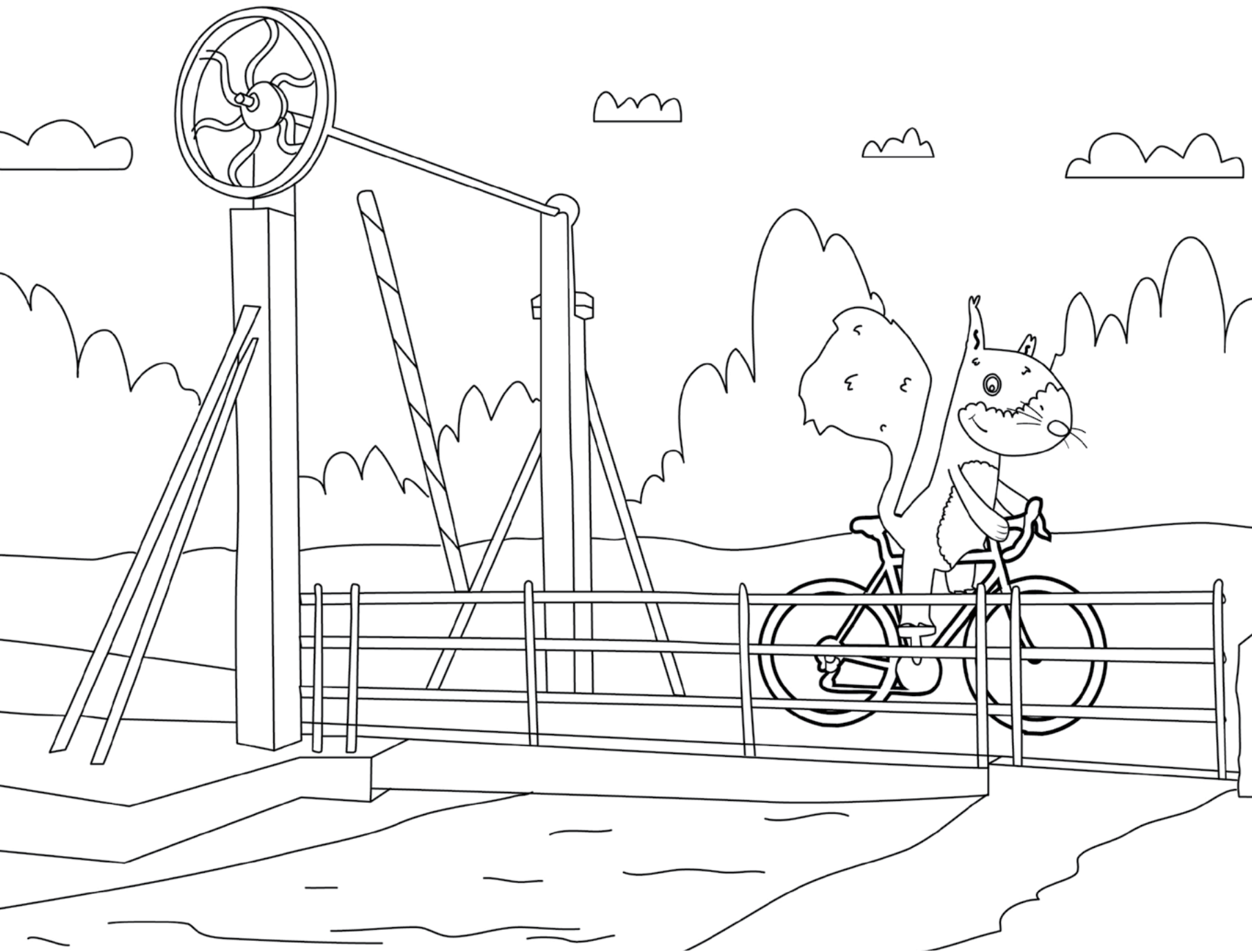
Agus í 5 méadair ar airde, is í Ardchros Mhaoine an dara cheann is airde in Éirinn. Tá íomhánna de Dainéil in Uaimh na Leoin le feiceáil ar an chros eibhir, a tógadh sa 10ú aois.

TEACH BHAILE AN CHAISLEÁIN - CILL DROICHID

Tógadh Teach Bhaile an Chaisleáin, Cill Droichid, idir 1722 agus 1729, do William 'Speaker' Connolly. Sa stíl Pallaidiach, a thagann ón Iodáil, a tógadh é

AN CANÁIL MÓR AGUS AN DROICHEAD ÁRDAITHE, MAINISTIR EIMHÍN

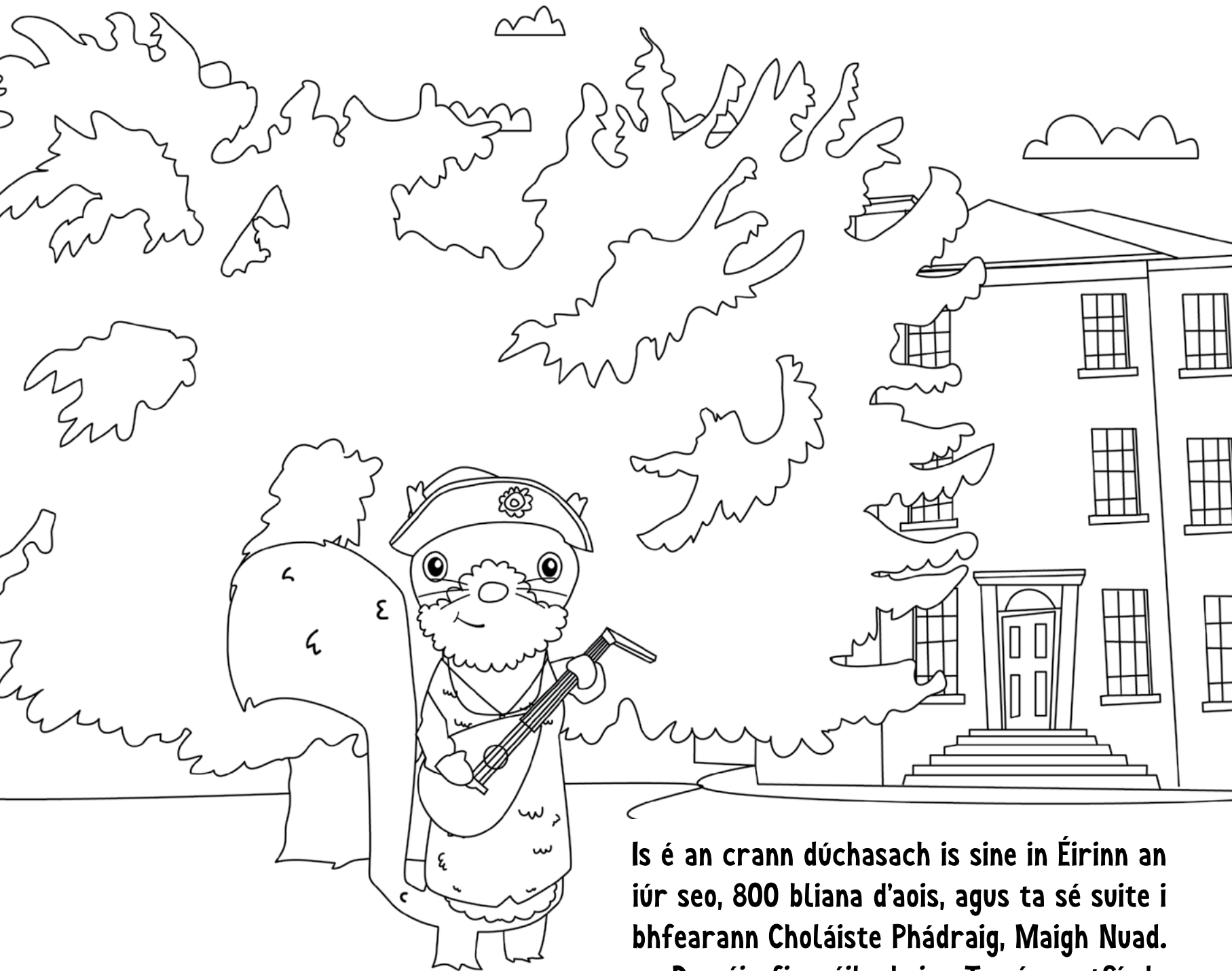
Is iomaí droichid atá i mbaile Mhainistir Eimhín. Ina measc tá an Droichead Árdaithe, a h-ardaíodh le cromán láimhe tráth, chun gluaisteáin a ligint dul trasna an Canáil Mór.

EAGLAIS SAN SÉAMAIS D'EAGLAIS NA HÉIREANN, DÍSEART DIARMADA

Seasann Eaglais San Séamais in ionad ina mbíodh mainistir. Tá doras Rómhánúil de sean-eaglais, cloigtheach ón 10ú aois agus dhá Ardchros le feiceáil fós.

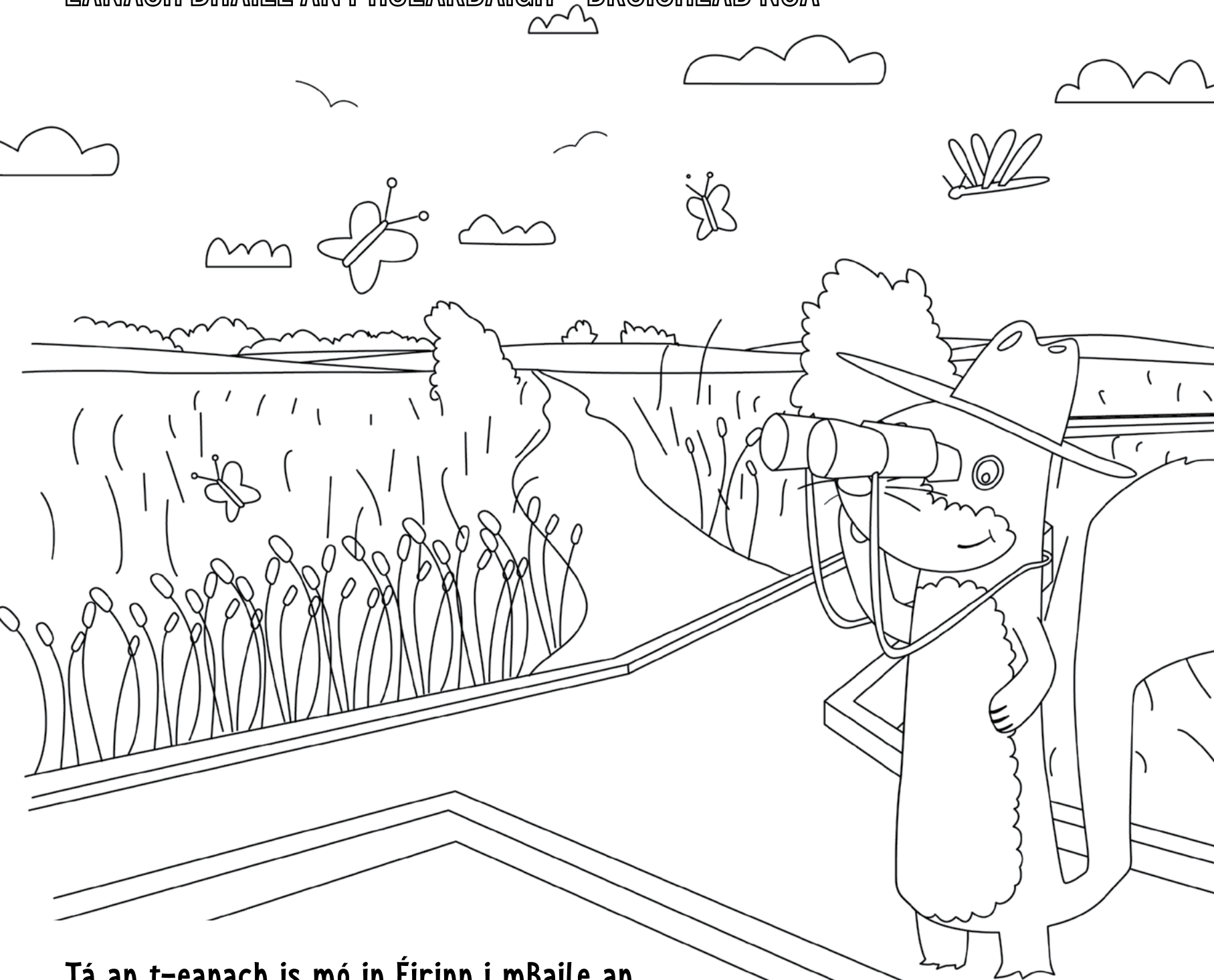
IÚR THOMÁIS AN TSÍODA AGUS COLÁISTE PHÁDRAIG, MAIGH NUAD

Is é an crann dúchasach is sine in Éirinn an iúr seo, 800 bliana d'aois, agus ta sé suite i bhfearann Choláiste Phádraig, Maigh Nuad. De réir finscéil, sheinn Tomás an tSíoda ar liút faoin chrann an oíche roimh dó ghéilleadh don Rí Anraí VIII.

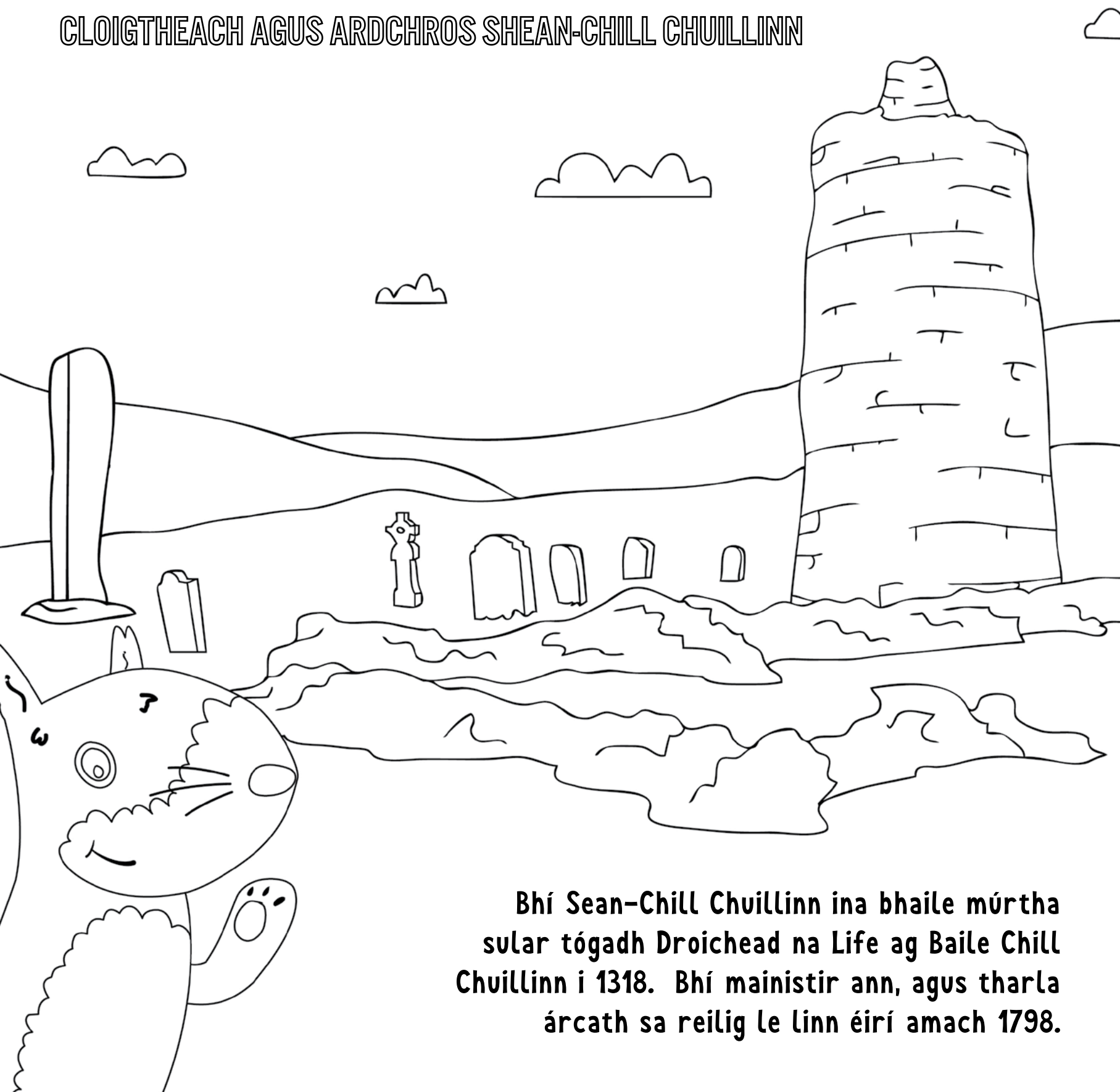

EANACH BHAILE AN PHOLARDAIGH - DROICHEAD NUA

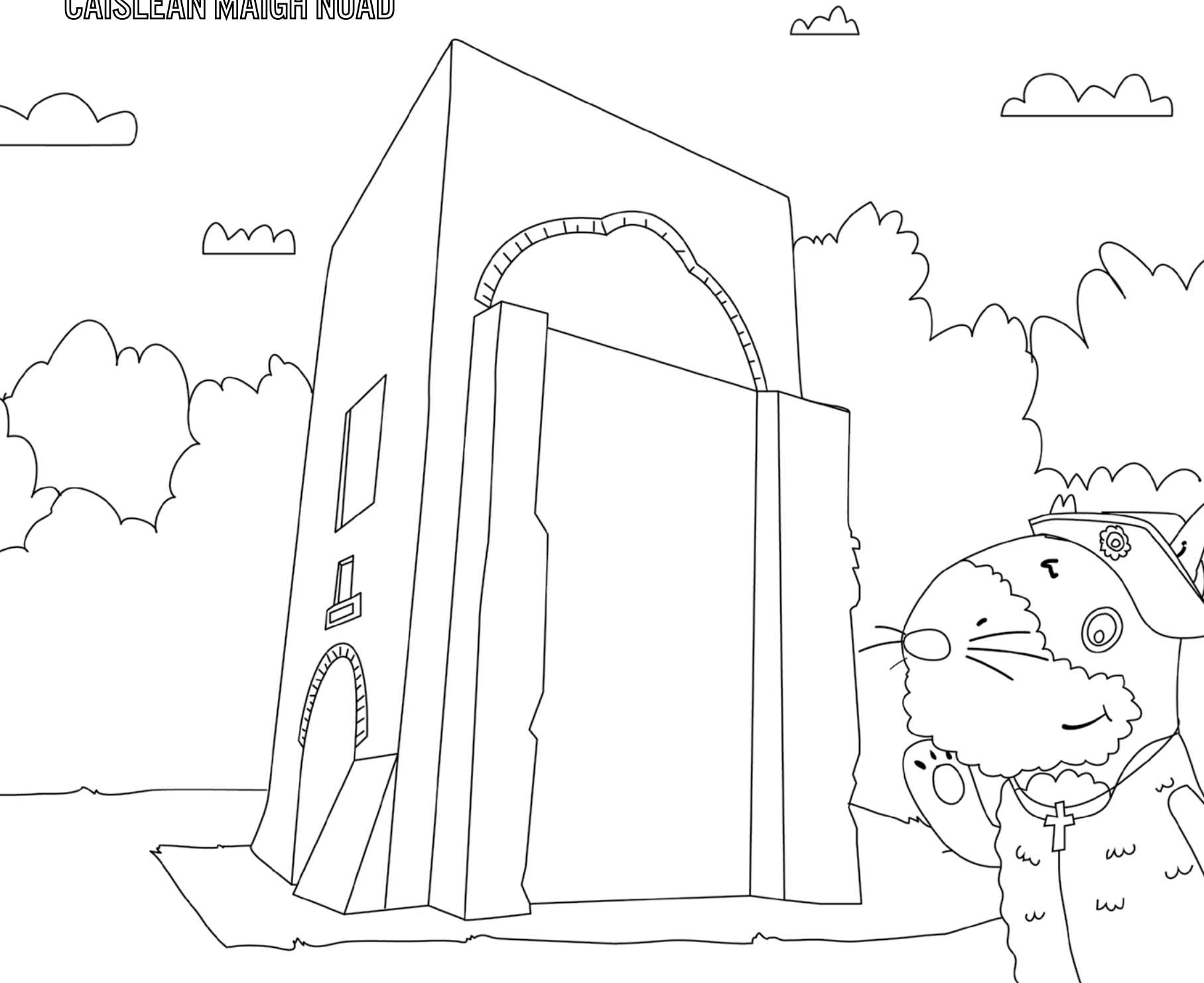
Tá an t-eanach is mó in Éirinn i mBaile an Pholardaigh. Tagann an t-uisce don bhogach ó fuaráin taobh istigh den eanach.

CLOIGTHEACH AGUS ARDCHROS SHEAN-CHILL CHUILLINN

Bhí Sean-Chill Chuillinn ina bhaile múrtha sular tógadh Droichead na Life ag Baile Chill Chuillinn i 1318. Bhí mainistir ann, agus tharla árcath sa reilig le linn éirí amach 1798.

CAISLEÁN MAIGH NUAD

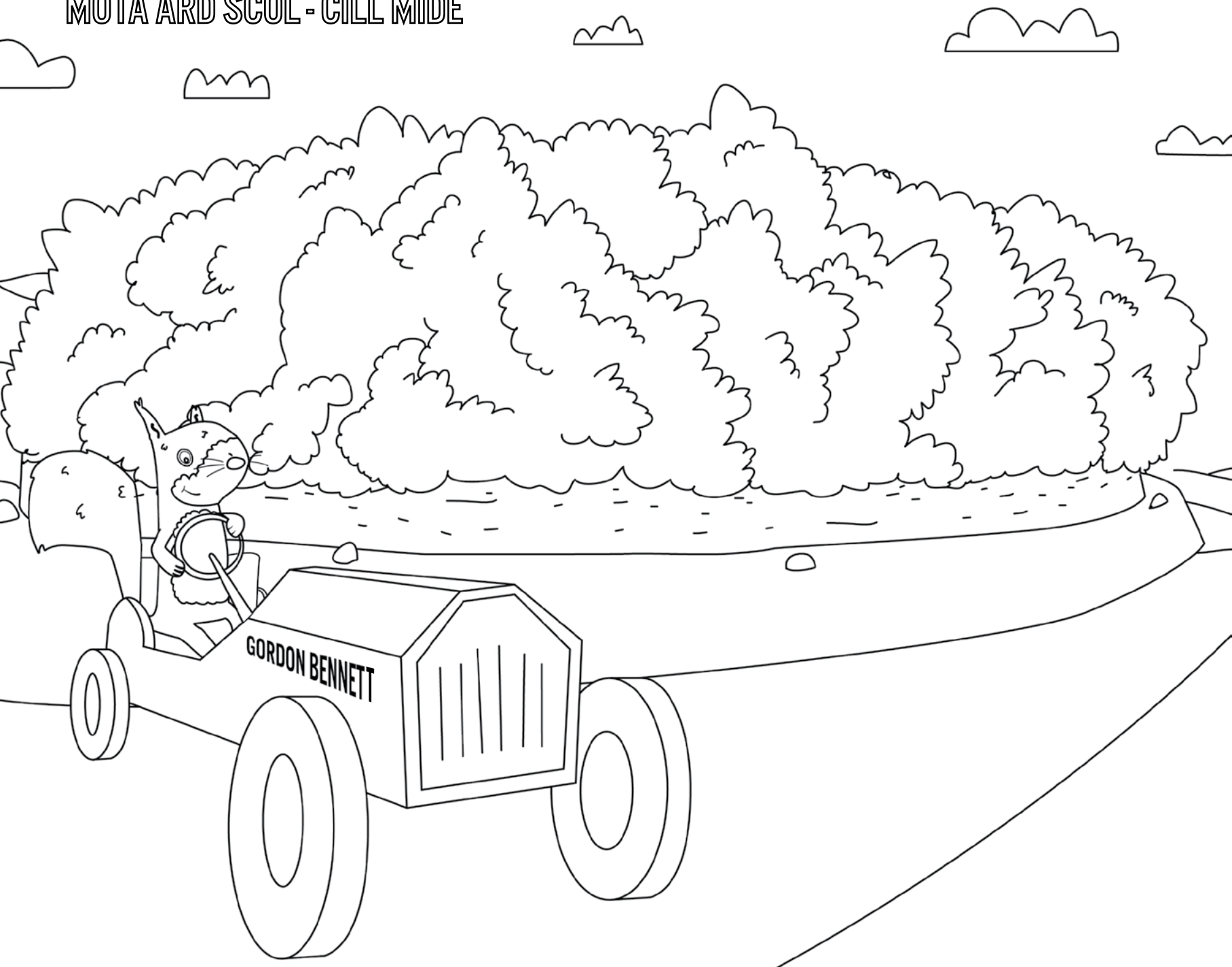
Gearaltaigh Chill Dara a thóg Caisleán Maigh Nuad. Loiteadh an caisleán, ina bhfuil ceann de na daingin is mó dá short in Éirinn, le linn éiri amach na 1640idí.

AN MAINISTIR LIATH - BAILE CHILL DARA

**Tógadh an Mainistir Liath do na Proinsiasaigh timpeall na bliana 1254.
Tá ceathrar Iarlaí Chill Dara, ar a laghad, curtha sa reilig.**

MÓTA ARD SCOL - CILL MÍDE

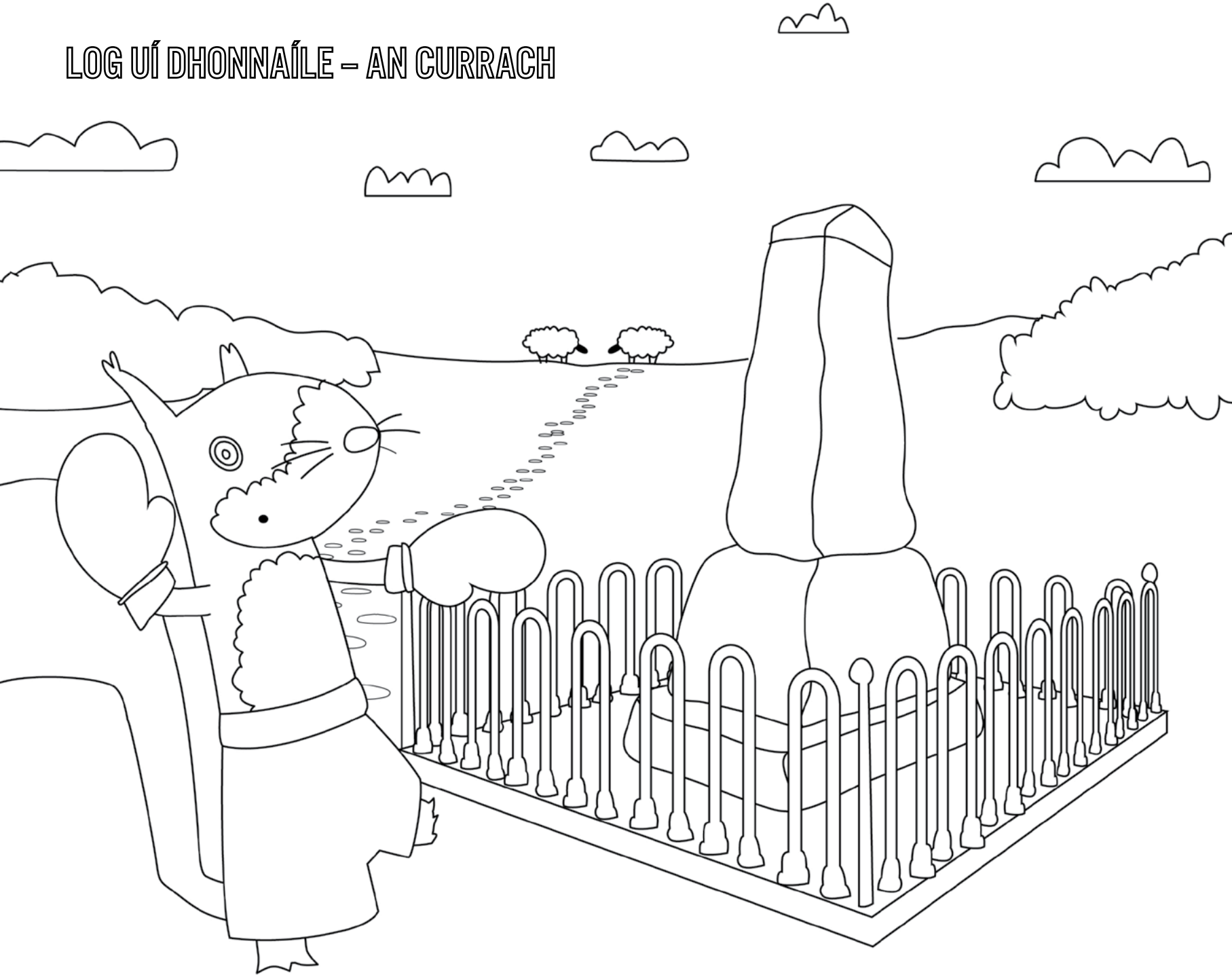
Suite ar an mbóthar ó Chill Chuillinn go Bhaile Atha Í, tá an créthógáil Normánach seo ón 13ú aois i measc na cinn is mó dá short in Éirinn. Mar aon le sin, tá leacht cuimhne do Rás Chorn Gordon Bennett ar an suíomh.

CAISLEÁN DHOMHNACH DHEÁ

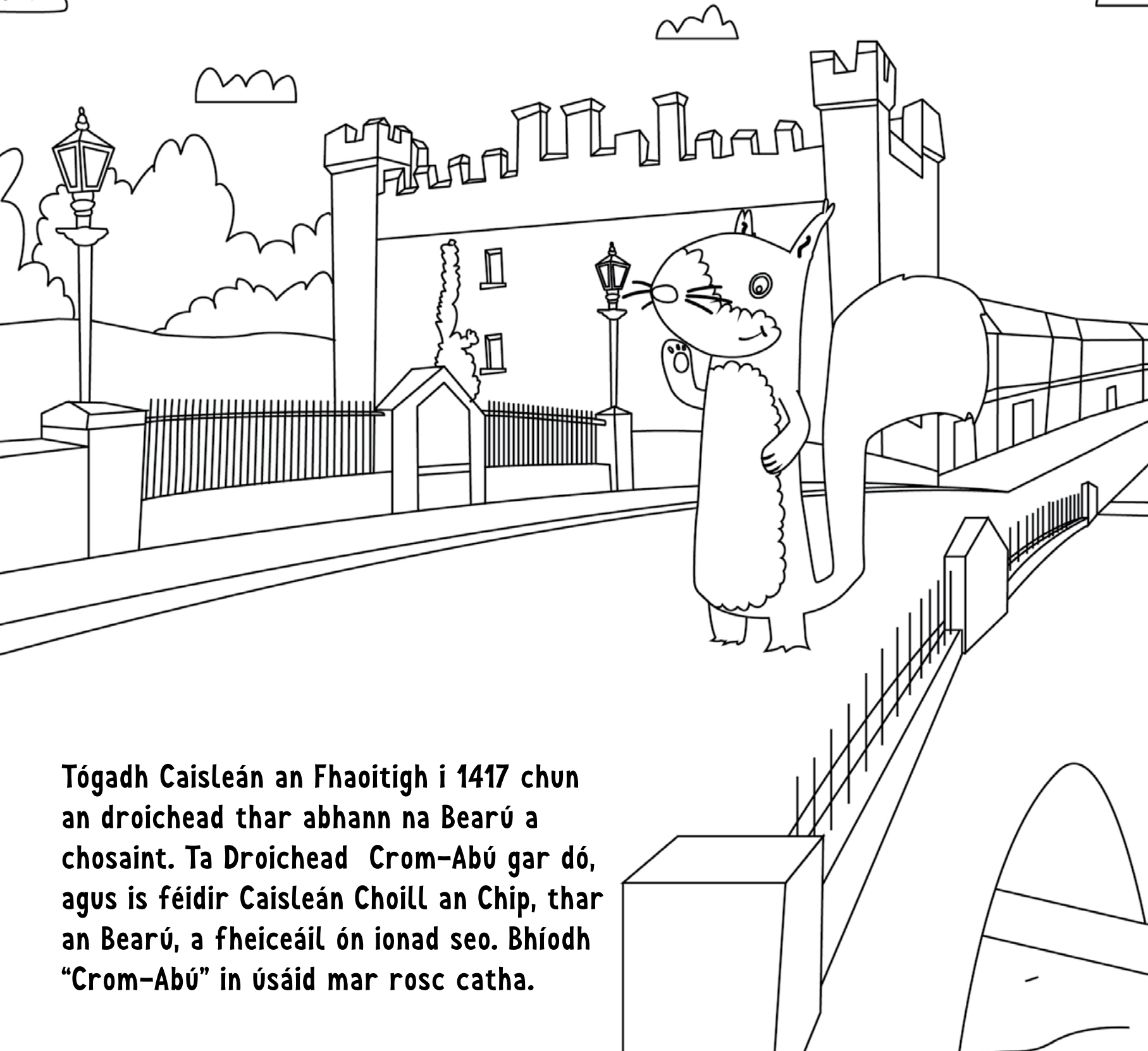
Tá Caisleán Dhomhnach Dheá i bPáirc Foraoise Dhomhnach Dheá, agus é mar theach cónaithe do chlann Aylmer ó 1550 go 1935.

LOG UÍ DHONNAÍLE - AN CURRACH

Is i Log Uí Dhonnaíle a tharla an troid cáiliúil idir Dan Donnelly agus George Cooper i 1815. Bhuidh Donnelly le buile scoir, agus deirtear gur leis na riain coise ollmhóra a théann suas an chnoic.

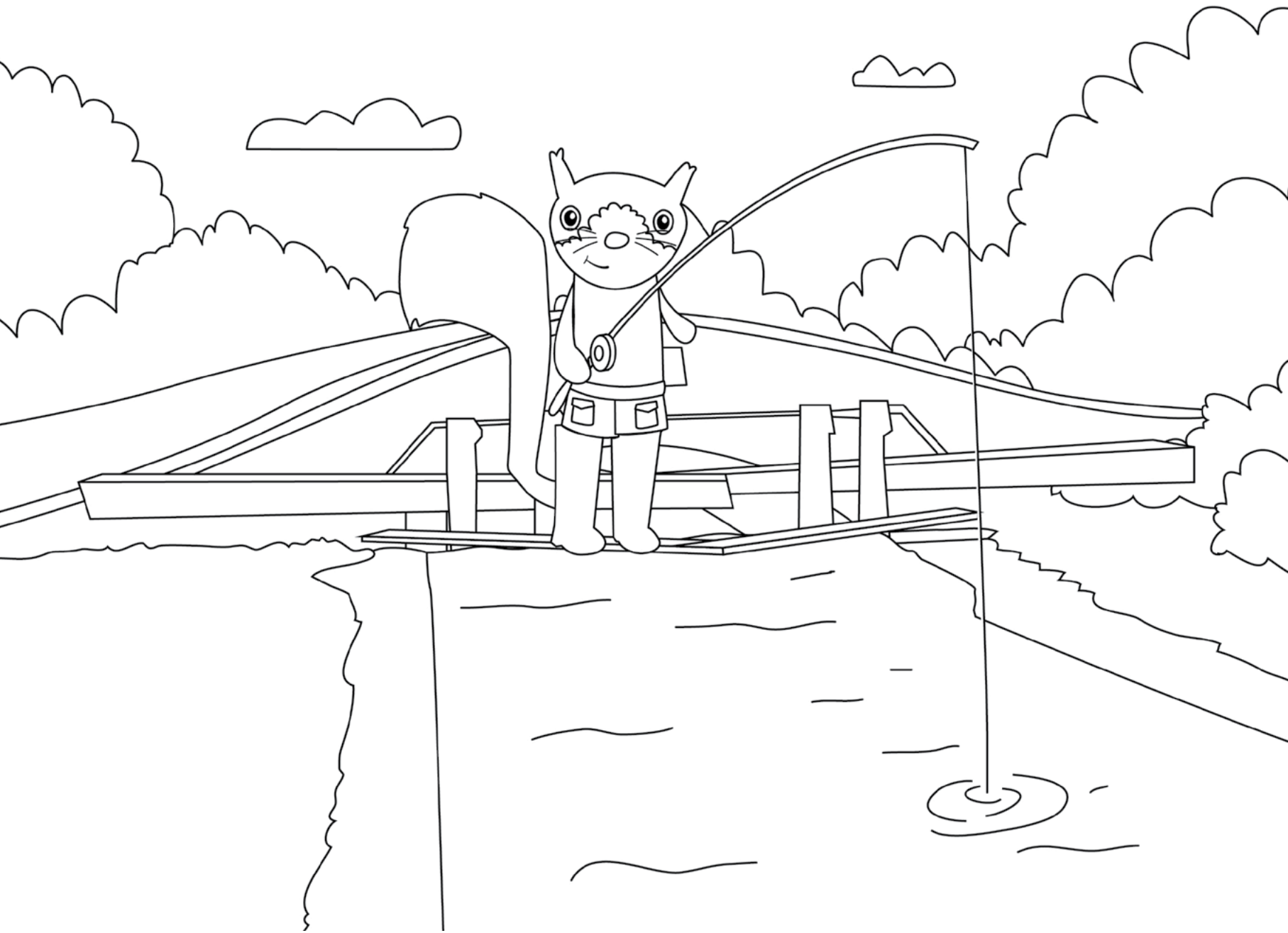
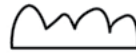
CAISLEÁN AN FHAOITIGH AGUS DROICHEAD CROM ABÚ - BAILE ÁTHA Í

Tógadh Caisleán an Fhaoitigh i 1417 chun an droichead thar abhann na Bearú a chosaint. Tá Droichead Crom-Abú gar dó, agus is féidir Caisleán Choill an Chip, thar an Bearú, a fheiceáil ón ionad seo. Bhíodh “Crom-Abú” in úsáid mar rosc catha.

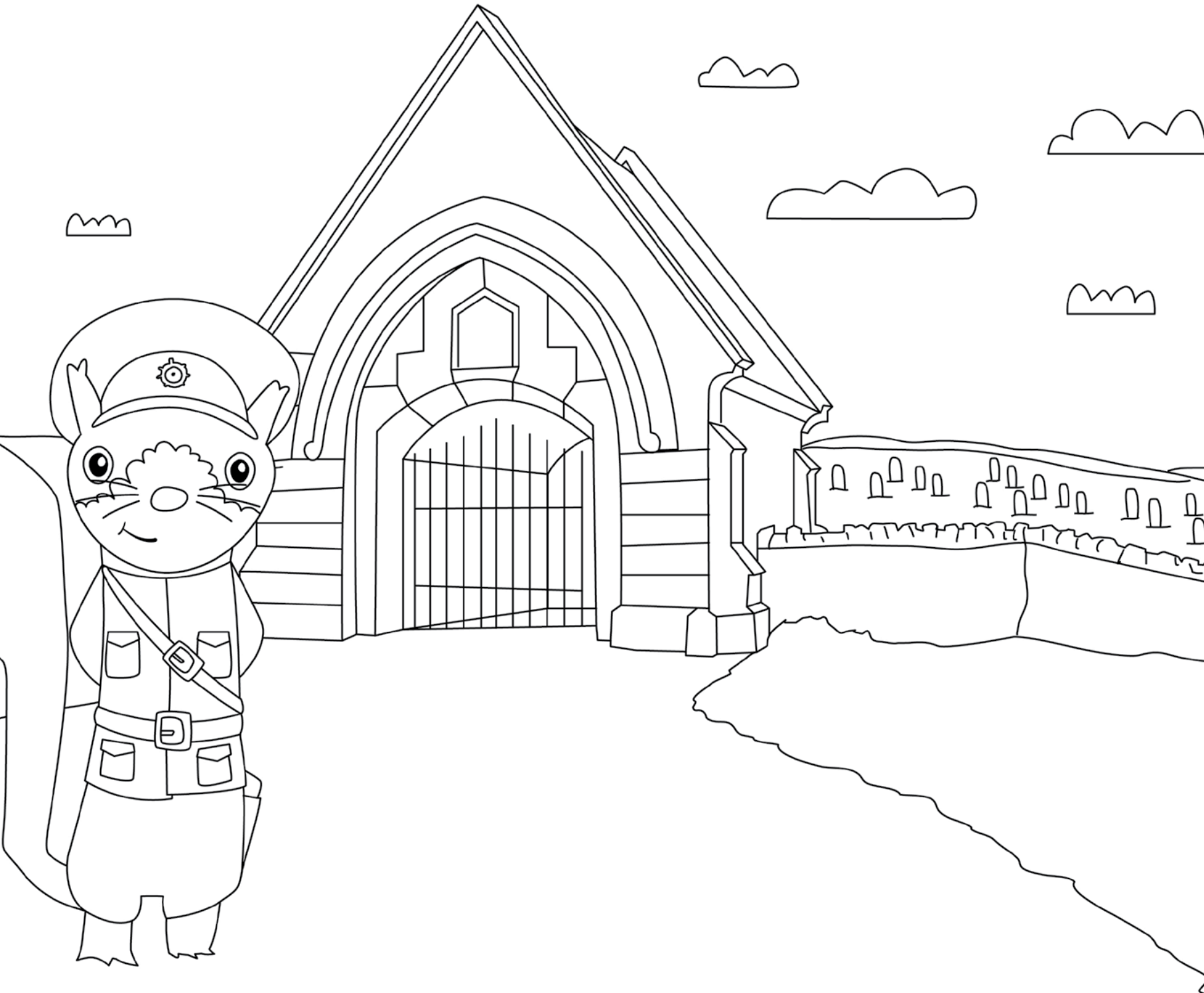

DROICHEAD NA MAINISTREACH, AN CANÁIL MÓR - AN NÁS

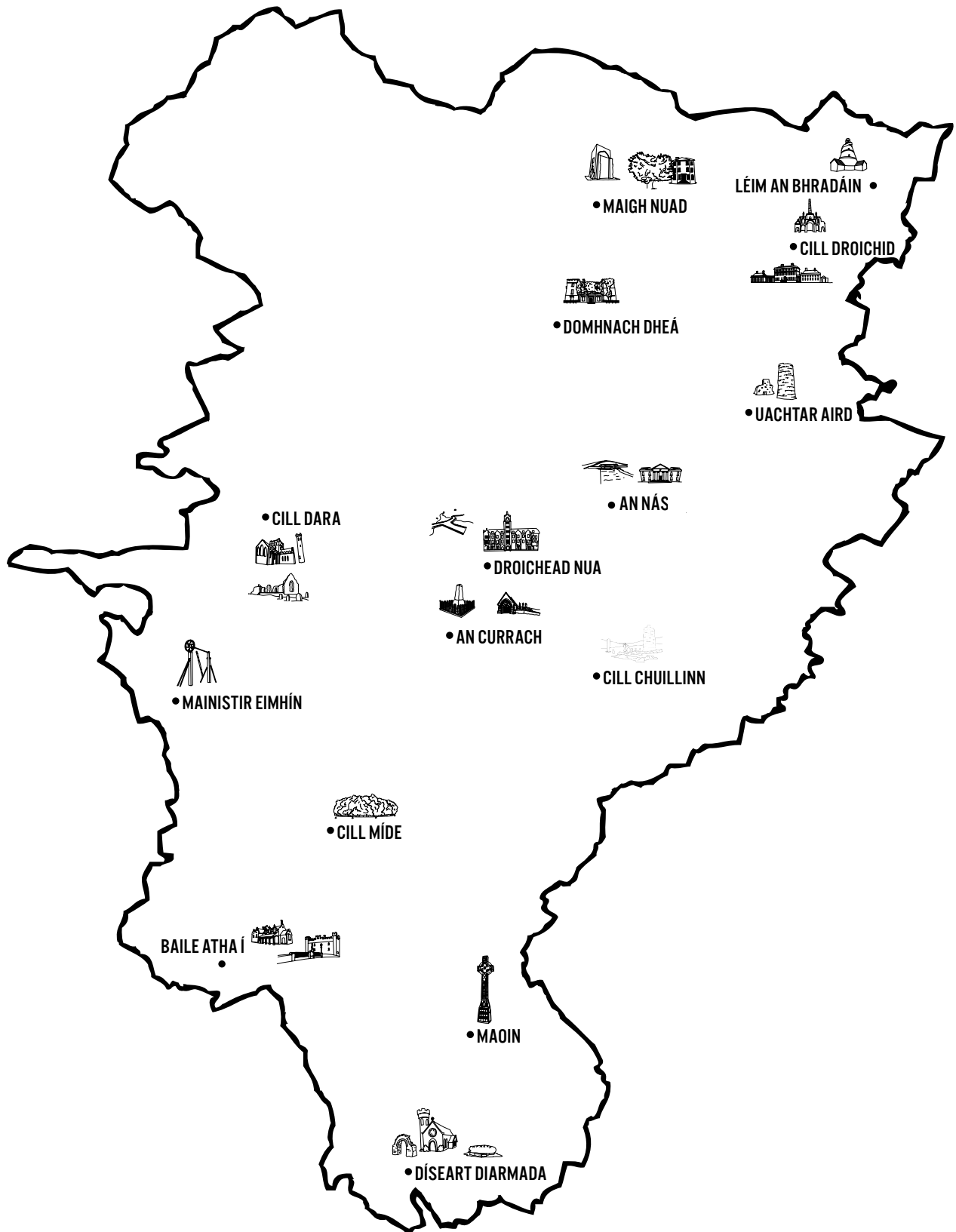

Ritheann an Canáil Mór, a thosaíodh i 1756 agus a chríochníodh i 1835, ó Bhaile Atah Cliath go hAbhann na Sionainne. Baineadh úsáid as an Chanáil Mór chun daoine agus earraí a iompar.

AN REILIG MÍLEATA - AN CURRACH

Ionad adhlacth don champa míleata ar Churrach Chill Dara.

Lean Rua, Seaimpín Léitheoireachta na Leabharlainne, ar a thurais timpeall roinnt d'ionaid oidhreacht Chill Dara, agus dathaigh ar do bhealach.

An Chomhairle Oidhreacht
The Heritage Council

Is gníomh de chuid Plean Oidhreacht Contae Chill Dara é seo

Cló-bhuaileadh an leabhar dathúcháin seo ar Edixion 140 gsm offset, a déantar ó Fhóraiseanna Inbhuanaithe Bhainistihe deimhnithe